บทที่ 8
การวิเคราะห์งบแสดงการเคลื่อนไหวของเงินทุนและงบกระแสเงินสด

เนื่องจากงบแสดงฐานะการเงินเป็นงบที่แสดงฐานะทางการเงินของกิจการเพียง ณ ขณะใดขณะหนึ่งเท่านั้น ผู้อ่านหรือผู้วิเคราะห์ทางการเงินจะทราบแต่เพียงว่ากิจการแห่งนั้นมีการลงทุนในสินทรัพย์แต่ละประเภทเป็นมูลค่ามากน้อยเท่าใด และในการลงทุนในสินทรัพย์เหล่านั้นเป็นการจัดหาเงินทุนมาจากแหล่งภายนอกหรือแหล่งภายในอย่างละเท่าใด แต่การวิเคราะห์ที่จะกระจ่างมากขึ้นนั้นจำเป็นต้องมีการพิจารณาในลักษณะของการเคลื่อนไหวของเงินทุนที่แสดงถึงแหล่งที่มาและแหล่งใช้ไปของเงินทุน ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นการแสดงการเปลี่ยนแปลงในฐานะทางการเงินของกิจการ ส่วนกระแสเงินสดเป็นกระแสเงินที่หมุนเวียนให้กิจการมีความคล่องตัวสามารถจ่ายชำระค่าใช้จ่ายต่างๆ หนี้สิน ค่าจ้างพนักงาน และภาษีเงินได้ รวมถึงการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีความจำเป็นในการดำเนินงาน หากกิจการไม่มีกระแสเงินสดที่เหมาะสมเพียงพอ ก็จะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้อย่างราบรื่น ดังนั้นในการวิเคราะห์จึงต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ที่ต้องจำแนกประเภทรายการต่างๆ ในงบกระแสเงินสดให้ถูกต้อง เพื่อให้สามารถวิเคราะห์สภาพของกิจการได้อย่างถูกต้องมากขึ้น

งบแสดงการเคลื่อนไหวของเงินทุน (Fund Flow Statement)

งบแสดงการเคลื่อนไหวของเงินทุน เป็นงบที่แสดงฐานะการเปลี่ยนแปลงทางการเงินขององค์กร ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้งบการเงินทราบถึงการได้มาและใช้ไปของเงินทุนขององค์กร บางครั้งจึงเรียกว่างบแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะทางการเงิน (Statement of changes in financial position) (เพชรี ขุมทรัพย์, 2555) การคำนวณจะต้องเข้าใจความเกี่ยวข้องกันระหว่างงบแสดงฐานะการเงินและงบกำไรขาดทุนขององค์กร รวมถึงเข้าใจความหมายของเงินทุนซึ่งมีถึง 3 ความหมายดังนี้

1. เงินทุนในความหมายของการลงทุนและสิทธิเรียกร้อง
2. เงินทุนในความหมายของเงินทุนหมุนเวียน
3. เงินทุนในความหมายของเงินสด

เงินทุนในความหมายของการลงทุนและสิทธิเรียกร้อง (Investments and Claims Basis) หมายถึงการพิจารณาถึงการลงทุนในสินทรัพย์ทุกๆรายการ และพิจารณาถึงสิทธิเรียกร้องจากทั้งแหล่งที่เป็นหนี้สินและแหล่งที่มาจากส่วนของเจ้าของ (สุพาดา สิริกุตตา, ธนสุวิทย์ ทับหิรัญรักษ์, บัณฑิต ผังนิรันดร์, และปุณยนุช ยังทินนัง, 2558) หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นความหมายของเงินทุนที่กว้าง เป็นการพิจารณาทุกรายการในงบดุล ทั้งนี้เพราะการได้มาของเงินทุนสำหรับกิจการจะต้องเท่ากับการใช้ไปของเงินทุนสำหรับกิจการนั้นในห้วงเวลานั้นๆ

เงินทุนในความหมายของเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital Basis) หมายถึงจำนวนสินทรัพย์หมุนเวียนที่มากกว่าหรือน้อยกว่าหนี้สินหมุนเวียน (James & John 2015) ขึ้นอยู่กับผลต่างระหว่างรายการทั้ง 2 กลุ่มนี้ ซึ่งอาจมีค่าเป็นไปได้ทั้งค่าบวกและค่าลบ ค่าที่เป็นบวกแสดงว่ากิจการมีเงินทุนหมุนเวียนที่เพิ่มขึ้นหรือมีสภาพคล่องมากขึ้น แต่ถ้าได้ค่าที่เป็นลบแสดงว่ากิจการมีเงินทุน

หมุนเวียนที่ลดลง ผู้วิเคราะห์ก็จะสามารถรับรู้ได้ถึงสาเหตุของการได้มาและการนำไปใช้ของเงินทุนหมุนเวียนที่ทำให้กิจการมีสภาพคล่องเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้

เงินทุนในความหมายของเงินสด (Cash Basis) หมายถึงเงินทุนที่ไหลหมุนเวียนเข้าออกในกิจการที่เกิดผลกระทบต่อรายการเงินสดและรายการที่มีค่าเทียบเท่าเงินสด (เกษรี ณรงค์เดช, 2549) (Brealey, Myers & Marcus, 2013) ถ้าเงินสดไหลเวียนเข้ามากกว่าออก กิจการก็จะมีเงินสดเพิ่มขึ้น แต่ถ้าเงินสดไหลเวียนเข้าน้อยกว่าออก กิจการก็จะมีเงินสดลดต่ำลง กล่าวได้ว่าเป็นความหมายของเงินทุนที่แคบคือพิจารณาเฉพาะรายการเงินสดและรายการที่มีค่าเทียบเท่าเงินสดเท่านั้น

สรุปได้ว่างบแสดงการเคลื่อนไหวของเงินทุนคืองบที่แสดงฐานะการเปลี่ยนแปลงทางการเงินของกิจการ อันจะทำให้ผู้ใช้งบการเงินทราบถึงการได้มาและใช้ไปของเงินทุน การคำนวณจะต้องเข้าใจความเกี่ยวข้องกันระหว่างงบแสดงฐานะการเงิน และงบกำไรขาดทุน รวมถึงเข้าใจความหมายของเงินทุนซึ่งมี 3 ความหมายคือ เงินทุนในความหมายของการลงทุนและสิทธิเรียกร้อง เงินทุนในความหมายของเงินทุนหมุนเวียน และเงินทุนในความหมายของเงินสด

การจัดทำงบแสดงการเคลื่อนไหวของเงินทุน

ขั้นตอนในการจัดทำงบแสดงการเคลื่อนไหวของเงินทุน ผู้วิเคราะห์ทางการเงินจะต้องพิจารณาว่ารายการใดบ้างเป็นการได้มาของเงินทุน และรายการใดเป็นการใช้ไปของเงินทุน ดังนี้

1. คำนวณตัวเลขผลต่างของทุกรายการในงบแสดงฐานะการเงินเปรียบเทียบว่ามีการเปลี่ยนไปในทางที่เพิ่มขึ้น (Increase) หรือลดลง (Decrease)

2. พิจารณาว่าการเปลี่ยนแปลงในข้อที่ 1 นั้นเป็นการได้มาของเงินทุน (Sources of Funds) หรือการใช้ไปของเงินทุน (Uses of Funds) โดยใช้หลักเกณฑ์ต่อไปนี้

การได้มาของเงินทุน (Sources of Funds)	**การใช้ไปของเงินทุน (Uses of Funds)**
การลดลงของสินทรัพย์	การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์
การเพิ่มขึ้นของหนี้สิน	การลดลงของหนี้สิน
การเพิ่มขึ้นของส่วนของเจ้าของ	การลดลงของส่วนของเจ้าของ

เนื้อหาในส่วนนี้จะยังคงใช้ข้อมูลงบกำไรขาดทุน และงบแสดงฐานะการเงินของบริษัท ปิยะธิดา จำกัด ในปี 2556 และปี 2557 ในการวิเคราะห์การเคลื่อนไหวของเงินทุนตามตารางที่ 8.1 และตารางที่ 8.2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 8.1 งบแสดงฐานะการเงินเปรียบเทียบของบริษัท ปิยะธิดา จำกัด

บริษัท ปิยะธิดา จำกัด

งบแสดงฐานะการเงินเปรียบเทียบ

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 และ 2557

หน่วย: ล้านบาท

เพิ่มขึ้น (ลดลง)

สินทรัพย์	2557	2556	จำนวน	%
เงินสด	30	50	(20)	(40.00)
หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด	20	70	(50)	(71.43)
ลูกหนี้การค้าและตั๋วเงินรับ	1,150	340	810	238.24
สินค้าคงเหลือ	800	400	400	100.00
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	2,000	860	1,140	132.56
สินทรัพย์ถาวร	2,800	2,800	-	-
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	(280)	(140)	(140)	(100.00)
รวมสินทรัพย์ถาวรสุทธิ	2,520	2,660	(140)	(5.26)
สินทรัพย์อื่น	480	480	-	-
รวมสินทรัพย์	5,000	4,000	1,000	25.00
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น				
เงินเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ยืมธนาคาร	60	30	30	100.00
เจ้าหนี้การค้า	500	300	200	66.67
ตั๋วเงินจ่าย	400	250	150	60.00
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	40	20	20	100.00
รวมหนี้สินหมุนเวียน	1,000	600	400	66.67
หนี้สินระยะยาว	2,500	1,980	520	26.26
รวมหนี้สิน	3,500	2,580	920	35.66
หุ้นสามัญ (200,000,000 หุ้น @ 5 บาท)	1,000	1,000	-	-
กำไรสะสม	500	420	80	19.05
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	1,500	1,420	80	5.63
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	5,000	4,000	1,000	25.00

ตารางที่ 8.2 งบกำไรขาดทุนเปรียบเทียบของบริษัท ปิยะธิดา จำกัด

บริษัท ปิยะธิดา จำกัด

งบกำไรขาดทุนเปรียบเทียบ

สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2556 และ 2557

หน่วย: ล้านบาท

เพิ่มขึ้น(ลดลง)

	2557	2556	จำนวน	%
ยอดขาย	6,000	5,000	1,000	20.00
หัก ต้นทุนขาย	(4,560)	(4,000)	560	14.00
กำไรขั้นต้น	1,440	1,000	440	44.00
หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน *	(880)	(750)	130	17.33
กำไรจากการดำเนินงาน	560	250	310	124.00
หัก ดอกเบี้ยจ่าย	(160)	(200)	(40)	(20.00)
กำไรก่อนจ่ายภาษี	400	50	350	700.00
หัก ภาษี 30%	(120)	(15)	105	700.00
กำไรก่อนจ่ายเงินปันผลหุ้นบุริมสิทธิ	280	35	245	700.00
เงินปันผลหุ้นบุริมสิทธิ	-	-	-	-
กำไรสุทธิของผู้ถือหุ้นสามัญ	280	35	245	700.00
เงินปันผลหุ้นสามัญ	(200)	(15)	185	1,233.33
กำไรสะสมเพิ่มขึ้น	80	20	60	300.00

* ค่าเสื่อมราคาจำนวน 140 ล้านบาท รวมอยู่ในค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานแล้ว

เงินทุนในความหมายของการลงทุนและสิทธิเรียกร้อง

ตารางที่ 8.3 เงินทุนในความหมายของการลงทุนและสิทธิเรียกร้องของบริษัท ปิยะธิดา จำกัด

บริษัท ปิยะธิดา จำกัด

งบแสดงการเคลื่อนไหวของเงินทุน (การลงทุนและสิทธิเรียกร้อง)

สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2557

หน่วย: ล้านบาท

แหล่งที่ได้มาของเงินทุน	
กำไรสุทธิหลังหักภาษี	280
ค่าเสื่อมราคา	140
เงินสดลดลง	20
หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดลดลง	50
เงินเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ยืมธนาคารเพิ่มขึ้น	30
เจ้าหนี้การค้าเพิ่มขึ้น	200
ตั๋วเงินจ่ายเพิ่มขึ้น	150
ค่าใช้จ่ายค้างจ่ายเพิ่มขึ้น	20
หนี้สินระยะยาวเพิ่มขึ้น	520
รวม	1,410
แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน	
เงินปันผลจ่าย	200

ลูกหนี้การค้าและตั๋วเงินรับเพิ่มขึ้น	810
สินค้าคงเหลือเพิ่มขึ้น	400
รวม	1,410

จากตารางที่ 7.3 เงินทุนในความหมายของการลงทุนและสิทธิเรียกร้องของบริษัท ปิยะธิดา จำกัด มาจากแหล่งที่มาหรือสิทธิเรียกร้องจำนวน 9 แหล่ง และใช้ไปกับการลงทุนในสินทรัพย์รวมถึงการจ่ายเงินปันผลรวม 3 แหล่ง และมีมูลค่าเท่ากันคือ 1,410 ล้านบาท

เงินทุนในความหมายของเงินทุนหมุนเวียน

งบแสดงการเคลื่อนไหวของเงินทุนในความหมายนี้ จะใช้หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

การได้มาของเงินทุนประกอบด้วย

1. การลดลงของสินทรัพย์ (ยกเว้นสินทรัพย์หมุนเวียน)
2. การเพิ่มขึ้นของหนี้สิน (ยกเว้นหนี้สินหมุนเวียน)
3. การเพิ่มขึ้นของส่วนของผู้ถือหุ้น

การใช้ไปของเงินทุนประกอบด้วย

1. การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ (ยกเว้นสินทรัพย์หมุนเวียน)
2. การลดลงของหนี้สิน (ยกเว้นหนี้สินหมุนเวียน)
3. การลดลงของส่วนของผู้ถือหุ้น

ตารางที่ 8.4 เงินทุนในความหมายของเงินทุนหมุนเวียนของบริษัท ปิยะธิดา จำกัด

บริษัท ปิยะธิดา จำกัด

งบแสดงการเคลื่อนไหวของเงินทุน (เงินทุนหมุนเวียน)

สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2557

หน่วย: ล้านบาท

แหล่งที่ได้มาของเงินทุน		
กำไรสุทธิหลังหักภาษี	280	
ค่าเสื่อมราคา	140	
หนี้สินระยะยาวเพิ่มขึ้น	520	940
แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน		
เงินปันผลจ่าย		200
เงินทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้น		740

จากตารางที่ 8.4 นี้ อธิบายได้แต่เพียงว่าเงินทุนหมุนเวียนที่เพิ่มขึ้นมีจำนวน 740 ล้านบาท แต่ถ้าต้องการรทราบต่อไปว่าจำนวนนี้มาจากรายการหมุนเวียนใดบ้าง รายการละเท่าใด ดูได้จากตารางที่ 7.5 ต่อไปนี้

ตารางที่ 8.5 งบประกอบแสดงการเปลี่ยนแปลงเงินทุนหมุนเวียนของบริษัท ปิยะธิดา จำกัด

บริษัท ปิยะธิดา จำกัด

งบประกอบแสดงการเปลี่ยนแปลงเงินทุนหมุนเวียน
สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2557

หน่วย : ล้านบาท

เงินทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้น		
ลูกหนี้การค้าและตั๋วเงินรับเพิ่มขึ้น	810	
สินค้าคงเหลือเพิ่มขึ้น	400	1,210
เงินทุนหมุนเวียนลดลง		
เงินสดลดลง	20	
หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดลดลง	50	
เงินเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ยืมธนาคารเพิ่มขึ้น	30	
เจ้าหนี้การค้าเพิ่มขึ้น	200	
ตั๋วเงินจ่ายเพิ่มขึ้น	150	
ค่าใช้จ่ายค้างจ่ายเพิ่มขึ้น	20	(470)
เงินทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้น		740

จากตารางที่ 8.5 แสดงได้ถึงรายละเอียดว่าเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้นจาก 2 รายการรวม 1,210 ล้านบาท และเงินทุนหมุนเวียนลดลงจาก 6 รายการรวม 470 ล้านบาท เงินทุนหมุนเวียนจึงเพิ่มขึ้น 740 ล้านบาท

เงินทุนในความหมายของเงินสด

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่างบแสดงการเคลื่อนไหวของเงินทุนในความหมายนี้ เป็นการพิจารณาและวิเคราะห์ในความหมายที่แคบ คือพิจารณาเฉพาะรายการเงินสดและรายการที่เทียบเท่าเงินสดเท่านั้น จากหลักเกณฑ์ข้างต้น สามารถจัดทำงบแสดงการเคลื่อนไหวของเงินทุนได้ดังตารางที่ 8.6 ดังนี้

ตารางที่ 8.6 เงินทุนในความหมายของเงินสดของบริษัท ปิยะธิดา จำกัด

บริษัท ปิยะธิดา จำกัด
งบแสดงการเคลื่อนไหวของเงินทุน (เงินสด)
สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2557

หน่วย: ล้านบาท

แหล่งที่ได้มาของเงินทุน	
กำไรสุทธิหลังหักภาษี	280
ค่าเสื่อมราคา	140
หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด	50
เงินเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ยืมธนาคาร	30
เจ้าหนี้การค้า	200
ตั๋วเงินจ่าย	150
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	20

หนี้สินระยะยาว	520	1,390
แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน		
ลูกหนี้การค้าและตั๋วเงินรับ	810	
สินค้าคงเหลือ	400	
เงินปันผลจ่าย	200	(1,410)
เงินสดลดลง		(20)

จากตารางที่ 8.6 อธิบายผลการวิเคราะห์ได้ว่ากิจการมียอดเงินสดลดลง 20 ล้านบาทนั้น เนื่องจากการใช้ไปของเงินทุน 3 รายการรวม 1,410 ล้านบาท แต่มีแหล่งได้มาจาก 8 แหล่งเพียง 1,390 ล้านบาท

งบกระแสเงินสด

งบกระแสเงินสด (Cash Flow Statement) ตามความหมายของสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย คืองบแสดงการได้มาและใช้ไปของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดในรอบระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งก็คือการแสดงกระแสเงินสดรับ (Cash Inflow) และกระแสเงินสดจ่าย (Cash Outflow) นั่นเอง การได้มาและการใช้ไปของเงินสดถ้าพิจารณางบดุลก็จะเป็นแนวทางเดียวกับเงินทุนในความหมายของเงินสดในหัวข้อที่ผ่านมาแต่จะมีการนำเสนอเป็น 3 ขั้นตอนของกิจกรรมการดำเนินธุรกิจ (Kavanagh & Swanson, 2013) คือ

1. กระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงาน (Cash flow from operations หรือ CFO) จะเป็นส่วนแรกของงบกระแสเงินสด โดยเริ่มจากกำไรสุทธิของกิจการ และบวกปรับด้วยค่าเสื่อมราคา จากนั้นจะบวกเพิ่มด้วยเงินสดที่มาจากการขายสินค้าและบริการ และรายรับจากดอกเบี้ยและเงินปันผล และหักออกด้วยรายการที่จ่ายไปในการซื้อสินค้ามาเพื่อขาย การจ่ายค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่างๆ ชำระดอกเบี้ยเจ้าหนี้และจ่ายภาษี (โสภณ ฟองเพชร, 2555)

2. กระแสเงินสดจากกิจกรรมการลงทุน (Cash flow from investing หรือ CFI) จะเป็นส่วนที่สอง กระแสเงินสดรับมาจากการขายสินทรัพย์ถาวร และจำหน่ายหุ้นสามัญและหุ้นกู้ที่ลงทุนเอาไว้แล้ว ส่วนกระแสเงินสดจ่ายประกอบด้วยการลงทุนซื้อทรัพย์สินถาวร และซื้อหลักทรัพย์ชนิดต่างๆ (สุมาลี จิวะมิตร, 2555)

3. กระแสเงินสดจากกิจกรรมการจัดหาเงิน (Cash flow from financing หรือ CFF) จะเป็นส่วนสุดท้าย กระแสเงินสดรับมาจากเงินกู้ยืมจากแหล่งต่างๆและการออกหุ้นเพิ่มทุนของกิจการเอง ส่วนกระแสเงินสดจ่ายประกอบด้วยการจ่ายชำระคืนเงินต้นที่กู้ยืมมา ซื้อหุ้นของกิจการกลับคืนและการจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นของกิจการ

ภาพ 8.1 จะเป็นการแสดงถึงกระแสเงินสดรับและกระแสเงินสดจ่ายจากกิจกรรมทั้ง 3 ประเภท

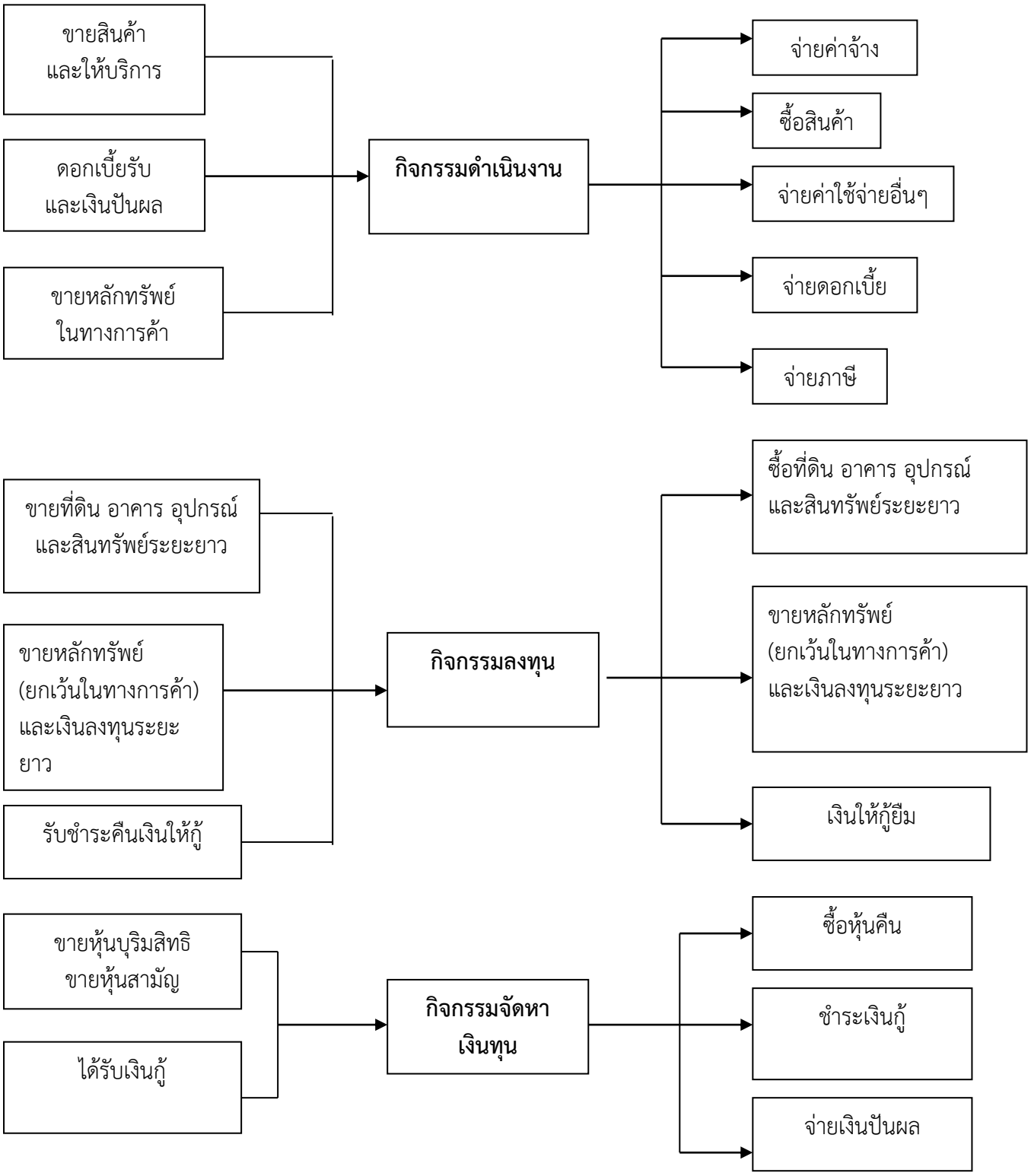

ภาพที่ 8.1 การจัดประเภทกระแสเงินสดรับและกระแสเงินสดจ่าย

งบกระแสเงินสดแบบวิธีทางตรงและวิธีทางอ้อม

มาตรฐานการบัญชี เรื่อง งบกระแสเงินสด กำหนดว่ากิจการต้องแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยใช้วิธีทางตรง (Direct Method) ซึ่งแสดงเงินสดรับและเงินสดจ่ายตามลักษณะรายการหลักที่สำคัญ หรือโดยวิธีทางอ้อม (Indirect Method) ซึ่งเป็นการกระทบยอดกำไรสุทธิตามเกณฑ์คงค้างไปสู่กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ในส่วนของกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงินจะแสดงในรูปแบบเดียวกันไม่ว่าจะใช้วิธีทางตรงหรือทางอ้อม อย่างไรก็ตาม การให้ทางเลือกดังกล่าวอาจมีผลต่อความสามารถในการเปรียบเทียบกันได้ของงบกระแสเงินสดที่จัดทำขึ้นด้วยวิธีการที่แตกต่างกันได้ จากขั้นตอนทั้ง 3 ที่กล่าวถึงนี้ สามารถจัดทำงบกระแสเงินสด ได้ดังตารางที่ 8.7 ต่อไปนี้

ตารางที่ 8.7 ต่อไปนี้ แสดงให้เห็นถึงงบกระแสเงินสดที่จัดทำขึ้นโดยวิธีทางอ้อมของกิจการบริษัท ปิยะธิดา จำกัด

ตารางที่ 8.7 งบกระแสเงินสดจัดทำขึ้นโดยวิธีทางอ้อมของบริษัท ปิยะธิดา จำกัด

บริษัท ปิยะธิดา จำกัด

งบกระแสเงินสดจัดทำขึ้นโดยวิธีทางอ้อม

สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2557

หน่วย: ล้านบาท

กระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงาน		
กำไรสุทธิ		280
บวก ค่าใช้จ่ายที่ไม่กระทบเงินสด		
ค่าเสื่อมราคา	140	
เจ้าหนี้การค้าเพิ่มขึ้น	200	
ค่าใช้จ่ายค้างจ่ายเพิ่มขึ้น	20	
ลูกหนี้การค้าเพิ่มขึ้น	(81)	
สินค้าคงเหลือเพิ่มขึ้น	(40)	(850)
เงินสดสุทธิใช้ไปในกิจกรรมดำเนินงาน		(570)
กระแสเงินสดจากกิจกรรมการลงทุน		
ขายหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด		50
กระแสเงินสดจากกิจกรรมการจัดหาเงิน		
เงินเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ยืมธนาคารเพิ่มขึ้น	30	
ตั๋วเงินจ่ายเพิ่มขึ้น	150	
หนี้สินระยะยาว	520	
จ่ายเงินปันผล	(200)	
เงินสดสุทธิได้มาจากกิจกรรมจัดหาเงิน		500
เงินสดสุทธิลดลง		(20)
เงินสด ณ วันที่ 1 มกราคม 2557		50

เงินสด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2557	30

จากตารางที่ 8.7 เป็นงบกระแสเงินสดที่จัดทำขึ้นโดยวิธีทางอ้อมของ บริษัท ปิยะธิดา จำกัด แสดงให้เห็นกิจกรรมทั้ง 3 ช่วง อย่างไรก็ตามงบกระแสเงินสดที่จัดทำโดยวิธีทางอ้อมจะมีจุดอ่อน เนื่องจากวิธีทางอ้อมจะให้ข้อมูลกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานสุทธิเป็นหลัก โดยไม่แสดงรายละเอียดของแหล่งที่มาและการใช้ไปของเงินสดเช่นเดียวกับวิธีทางตรง จึงไม่สามารถเปรียบเทียบและทำการวิเคราะห์กระแสเงินสดจ่ายและกระแสเงินสดรับจากกิจกรรมดำเนินงานตามลักษณะหน้าที่ของกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้และค่าใช้จ่ายนั้น

ตารางที่ 8.8 ต่อไปนี้ แสดงให้เห็นถึงงบกระแสเงินสดที่จัดทำขึ้นโดยวิธีทางตรงของกิจการ บริษัท ปิยะธิดา จำกัด

ตารางที่ 8.8 งบกระแสเงินสดจัดทำขึ้นโดยวิธีทางตรงของบริษัท ปิยะธิดา จำกัด

บริษัท ปิยะธิดา จำกัด

งบกระแสเงินสดจัดทำขึ้นโดยวิธีทางตรง

สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2557

หน่วย: ล้านบาท

กระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงาน			
	เงินสดรับจากลูกค้า (a)		5,190
หัก	เงินสดจ่ายค่าซื้อสินค้า (b)	4,760	
	เงินสดจ่ายในการดำเนินงาน (c)	720	
	เงินสดจ่ายค่าดอกเบี้ยจ่าย	160	
	เงินสดจ่ายค่าภาษี	120	(5,760)
	กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน		(570)
กระแสเงินสดจากกิจกรรมการลงทุน			
	ขายหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด		50
กระแสเงินสดจากกิจกรรมการจัดหาเงิน			
	เงินเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ยืมธนาคารเพิ่มขึ้น	30	
	ตั๋วเงินจ่ายเพิ่มขึ้น	150	
	หนี้สินระยะยาว	520	
	จ่ายเงินปันผล	(200)	500
	เงินสดสุทธิลดลง		(20)
	เงินสด ณ วันที่ 1 มกราคม 2557		50
	เงินสด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2557		30

โดย (a) เงินสดรับจากลูกค้า มาจากยอดขาย 6,000 ล้านบาท หักออกด้วยการเพิ่มขึ้นของลูกหนี้การค้า 810 ล้านบาท

(b) เงินสดจ่ายค่าซื้อสินค้า มาจากต้นทุนสินค้าที่ขาย 4,560 ล้านบาท รวมกับการเพิ่มขึ้นของสินค้าคงเหลือ 400 ล้านบาท แล้วหักออกด้วยการเพิ่มขึ้นของเจ้าหนี้การค้า 200 ล้านบาท

(c) เงินสดจ่ายในการดำเนินงาน มาจากค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 740 ล้านบาท หักออกด้วยการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายค้างจ่าย 20 ล้านบาท

จากตารางที่ 8.8 เป็นงบกระแสเงินสดที่จัดทำขึ้นโดยวิธีทางตรงของ บริษัท ปิยะธิดา จำกัด ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงแหล่งที่มาและการใช้ไปของเงินสดจึงสามารถเปรียบเทียบและทำการวิเคราะห์กระแสเงินสดจ่ายและกระแสเงินสดรับจากกิจกรรมดำเนินงานตามลักษณะหน้าที่ของกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้และค่าใช้จ่าย ดังนั้นมาตรฐานการบัญชีจึงสนับสนุนให้ใช้วิธีทางตรงมากกว่าเนื่องจากให้ข้อมูลที่จำเป็นในการประมาณการกระแสเงินสดในอนาคต ซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่ได้รับหากใช้วิธีทางอ้อม

กระแสเงินสดสุทธิ

กระแสเงินสดสุทธิ (Net Cash Flow) เป็นการพิจารณาว่าในห้วงเวลาหนึ่งว่าองค์กรมีกระแสเงินสุทธิที่เป็นตัวเงินสดเท่าใด การวิเคราะห์รายการเป็นเทคนิคหนึ่งที่ใช้ในการจัดทำงบกระแสเงินสดในกรณีที่กิจการไม่ได้จัดทำงบกระแสเงินสดตามวิธีที่กำหนดในมาตรฐานการบัญชี และสามารถนำมาใช้ในการแปลงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานที่จัดทำโดยวิธีทางอ้อมมาให้เป็นรูปแบบของวิธีทางตรงด้วย (อรุณี อย่างธารา, อรสา วีระประดิษฐ์, สุพิชญ์ชญา เหล่าธรรมทัศน์, และวิภาดา ตันติประภา, 2557) การวิเคราะห์รายการมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเกณฑ์คงค้างของรายได้ ค่าใช้จ่าย สินทรัพย์ และหนี้สิน และการเกิดขึ้นของกระแสเงินสดจากเหตุการณ์ดังกล่าว นอกจากนี้ ยังช่วยให้เกิดความง่ายในการวิเคราะห์โดยการจัดประเภทกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นให้เป็นกิจกรรมดำเนินงาน ลงทุน และจัดหาเงิน วิธีการดังกล่าวจะกระทบยอดการเปลี่ยนแปลงของรายการในงบแสดงฐานะการเงินกับองค์ประกอบของงบกำไรขาดทุนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้มาซึ่งกระแสเงินสดที่เป็นผลมาจากเหตุการณ์และรายการทางบัญชีที่ได้รายงานไว้นั้น การเปลี่ยนแปลงของรายการในงบแสดงฐานะการเงินดังกล่าวจะถูกจัดกลุ่มตามประเภทของกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างการจัดประเภทกิจกรรมและคำอธิบายกระแสเงินสด ดังตารางที่ 8.9 ได้แก่

ตารางที่ 8.9 การจัดประเภทกิจกรรมและคำอธิบายกระแสเงินสด

การเปลี่ยนแปลงรายการในงบแสดงฐานะการเงิน	รายการในงบกำไรขาดทุน	คำอธิบายกระแสเงินสด
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน		
ลูกหนี้การค้า	รายได้จากการขาย	เงินสดที่ได้รับจากลูกค้า
รายได้รับล่วงหน้าจากลูกค้า	รายได้จากการขาย	เงินสดทีได้รับจากลูกค้า
สินค้าคงเหลือและเจ้าหนี้การค้า	ต้นทุนขาย	เงินสดจ่ายสำหรับปัจจัยผลิต
ค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า	ค่าใช้บริการในการขายและบริหาร	เงินสดจ่ายสำหรับค่าใช้จ่ายดำเนินงาน
ค่าเช่าค้างจ่าย	ค่าเช่า	เงินสดจ่ายสำหรับค่าใช้จ่ายดำเนินงาน
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	เงินสดจ่ายสำหรับค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

ดอกเบี้ยค้างจ่าย	ดอกเบี้ยจ่าย	เงินสดจ่ายเป็นค่าดอกเบี้ย
ภาษีเงินได้ค้างจ่ายและภาษีเงินได้รอตัดบัญชี	ภาษีเงินได้	เงินสดจ่ายเป็นค่าภาษีเงินได้
กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน		
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	ค่าเสื่อมราคา	รายจ่ายลงทุนและการซื้อที่ดิน อาคารและอุปกรณ์
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	ค่าตัดจำหน่าย	รายจ่ายลงทุนและการซื้อสินทรัพย์ไม่มีตัวตน
เงินลงทุนระยะสั้นและระยะยาว และกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุน	ส่วนแบ่งกำไรจากบริษัทในเครือ	เงินสดที่จ่ายไปหรือได้มาจากการลงทุน
สินทรัพย์และหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการเข้าซื้อกิจการอื่นหรือขายบางส่วนของกิจการ		เงินสดที่จ่ายไปในการเข้าซื้อกิจการอื่น และเงินสดที่ได้รับจากการขายบางส่วนของกิจการ
กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน		
เงินปันผลค้างจ่าย		เงินสดจ่ายเป็นค่าเงินปันผล
ตั๋วเงินจ่าย		การเพิ่มขึ้นหรือลดลงในยอดหนี้
หนี้สินระยะสั้น		การเพิ่มขึ้นหรือลงลงในยอดหนี้
หนี้สินระยะยาว		การเพิ่มขึ้นหรือลงลงในยอดหนี้
หุ้นกู้		การเพิ่มขึ้นหรือลงลงในยอดหนี้
หุ้นทุน		การเพิ่มขึ้นหรือลดลงในส่วนของเจ้าของ
กำไรสะสม		การจ่ายเงินสดเป็นค่าเงินปันผล

โดยทั่วไปแล้ว การคำนวณที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนมักใช้การคำนวณที่ได้จากสมการต่อไปนี้

กระแสเงินสดสุทธิ = กำไรสุทธิ - รายได้ที่ไม่ได้รับเป็นตัวเงิน + ค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้จ่ายเป็นเงินสด

รายได้ที่ไม่ได้รับเป็นตัวเงินสด เป็นรายการที่ทำให้กำไรสุทธิเพิ่มขึ้นทั้งที่ยังไม่ได้รับเงินสดเข้ากิจการ เช่นรายได้จาการขายเชื่อแล้วไม่สามารถเก็บเงินได้ ซึ่งต้องนำมาหักออกจากกำไรสุทธิ ส่วนค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้จ่ายเป็นเงินสดที่พบเสมอคือค่าเสื่อมราคา ซึ่งทำให้กำไรสุทธิลดลง ดังนั้นต้องบวกกลับเข้าไปในรายการกำไรสุทธิเพื่อคำนวณกระแสเงินสดสุทธิ จากตัวอย่างของบริษัท ปิยะธิดา จำกัด กระแสเงินสดสุทธิคำนวณดังนี้

กระแสเงินสดสุทธิ = กำไรสุทธิ - รายได้ที่ไม่ได้รับเป็นเงินสด + ค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้จ่ายเป็นเงินสด

= 280 - 0 + 140

= 420 ล้านบาท

บางกรณีผู้วิเคราะห์ทางการเงินอาจสนใจกระแสเงินสดเฉพาะจากการดำเนินงาน ก่อนที่จะเป็นกระแสเงินสดสุทธิ เพื่อดูว่าจากการดำเนินงานโดยปกติองค์กรมีกระแสเงินสดเป็นอย่างไร คำนวณได้จากสมการต่อไปนี้

กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน = (กำไรจากการดำเนินงาน) × (1 - อัตราภาษี) + ค่าเสื่อมราคา

กรณีของบริษัท ปิยะธิดา จำกัด จึงคำนวณกระแสเงินสดจากการดำเนินงานได้ดังนี้ [(560) × (1-0.30)] + 140 คำนวณได้เท่ากับ 532 ล้านบาท ความต่างกันของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและกระแสเงินสดสุทธิก็คือ กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน บอกถึงความสามารถในการดำเนินงานว่าจะบริหารธุรกิจได้ตามปกติหรือไม่ ส่วนกระแสเงินสดสุทธิจะชี้ถึงผลการดำเนินงานตามปกติและรวมถึงการจัดหาเงินขององค์กรด้วย

อาจกล่าวได้ว่ากระแสเงินสดสุทธิ เป็นการพิจารณาว่าในห้วงเวลาหนึ่งว่ากิจการแห่งนั้นๆมีกระแสเงินสุทธิที่เป็นตัวเงินสดเท่าใด โดยใช้การวิเคราะห์รายการเป็นเทคนิคในการจัดทำงบกระแสเงินสด การวิเคราะห์รายการจัดทำเพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเกณฑ์คงค้างของรายได้ ค่าใช้จ่าย สินทรัพย์ และหนี้สิน และการเกิดขึ้นของกระแสเงินสดจากเหตุการณ์ของการทำธุรกิจ และยังช่วยให้เกิดความง่ายในการวิเคราะห์โดยการจัดประเภทกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นให้เป็นกิจกรรมดำเนินงาน ลงทุน และจัดหาเงินอีกด้วย

วิเคราะห์ข้อมูลกระแสเงินสด

งบกระแสเงินสดช่วยให้ผู้วิเคราะห์สามารถพยากรณ์ความสามารถของกิจการในการรักษาหรือเพิ่มกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในปัจจุบัน โดยงบกระแสเงินสดให้ข้อมูลที่เกี่ยวกับ

1. ความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

2.แนวโน้มของส่วนประกอบของกระแสเงินสดและผลกระทบของการตัดสินใจ ลงทุนและการจัดหาเงินที่มีต่อเงินสด

3. ผลกระทบของการตัดสินใจเชิงบริหารเกี่ยวกับประเด็นสำคัญๆ เช่นนโยบายทางการเงิน (Leverage) นโยบายการจ่ายเงินปันผล และการลงทุนเพื่อการเติบโต

กระแสเงินสดอิสระและการวัดมูลค่า

กระแสเงินสดอิสระ (Free Cash Flows: FCF) คือ เงินสดที่กิจการก่อให้เกิดขึ้นระหว่างงวดเกินกว่าจำนวนที่ จำเป็นต่อการคงไว้ซึ่งกำลังการผลิตในปัจจุบันของกิจการ แนวคิดนี้เป็นที่นิยมของนักวิเคราะห์ และนักวิจัยทางการเงินเนื่องจากเป็นหลักการเบื้องต้นสำหรับแบบจำลองในการวัดมูลค่าต่างๆ องค์ประกอบพื้นฐานที่ใช้ในการคำนวณกระแสเงินสดอิสระเป็นข้อมูลที่ได้จากงบกระแสเงินสด อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติคำนิยามของกระแสเงินสดอิสระมีความแตกต่างกันขึ้นกับการกำหนดคำนิยามและความต้องการใช้ประโยชน์นกระแสเงินสดอิสระ

ความสัมพันธ์ระหว่างกำไรและกระแสเงินสด

ในการจัดทำงบการเงินจะต้องมีการประมาณการรายได้และค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้น ในแต่ละงวด การประมาณการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการใช้ดุลยพินิจของฝ่ายบริหารและต้องมีการปรับปรุงตัวเลขประมาณการทุกครั้งหากได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องมากขึ้น ดังนั้น การบัญชีตามเกณฑ์คงค้างจะได้รับผลกระทบจากทางเลือกของฝ่ายบริหารในนโยบายการบัญชีและตัวเลขประมาณการ นอกจากนี้ การบัญชีตามเกณฑ์คงค้างโดยตัวเองไม่สามารถให้ข้อมูลที่เพียงพอเกี่ยวกับสภาพคล่องและความสามารถในการชำระหนี้ในระยะยาวของกิจการได้ ปัญหาดังกล่าวอาจน้อยลงจากการใช้ข้อมูลกระแสเงินสดประกอบกับข้อมูลในงบกำไรขาดทุน ส่วนงบกระแสเงินสดคืองบแสดงการได้มาและใช้ไปของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดในรอบระยะเวลาหนึ่ง

สรุป

การวิเคราะห์งบแสดงการเคลื่อนไหวของเงินทุนและงบกระแสเงินสด เป็นการพิจารณาในลักษณะของการเคลื่อนไหวของเงินทุนที่แสดงถึงแหล่งที่มาและแหล่งใช้ไปของเงินทุน ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นการแสดงการเปลี่ยนแปลงในฐานะทางการเงินของกิจการ งบแสดงการเคลื่อนไหวของเงินทุนเงินทุนนั้น สามารถวิเคราะห์ได้ 3 แบบ ขึ้นกับการให้ความหมายของเงินทุนว่าเป็นการลงทุนและสิทธิเรียกร้อง หรือความหมายที่ 2 ว่าเป็นเงินทุนหมุนเวียน หรือความหมายที่ 3 ว่าเป็นเงินสด อย่างไรก็ตามการได้มาของเงินทุนประกอบด้วย การลดลงของสินทรัพย์ การเพิ่มขึ้นของหนี้สิน และการเพิ่มขึ้นของส่วนของเจ้าของ ส่วนการใช้ไปของเงินทุนประกอบด้วยการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ การลดลงของหนี้สิน และการลดลงของส่วนของเจ้าของ ในส่วนของงบกระแสเงินสดจะประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือกิจกรรมการดำเนินงาน กิจกรรมการลงทุนจะเป็นส่วนที่สอง และกระแสเงินสดจากกิจกรรมการจัดหาเงินจะเป็นส่วนสุดท้าย ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดจะช่วยให้ผู้วิเคราะห์พยากรณ์ความสามารถของกิจการในการรักษาหรือเพิ่มกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในปัจจุบันได้อย่างรอบคอบมากขึ้นได้